

Sygn. akt VII U 1201/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2017 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Zbigniew Szczuka
Protokolant:	st. sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 sierpnia 2017 r. w Warszawie

sprawy J. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania J. M. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 10 czerwca 2016 r., nr: (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza, iż odwołujący J. M. (1) jako osoba nieprowadząca pozarolniczej działalności gospodarczej nie podlegał od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 maja 2003 r. oraz od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 30 września 2003 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Sygn. akt VII U 1201/16

UZASADNIENIE

J. M. (1) złożył w dniu 11 lipca 2016 r. odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 10 czerwca 2016 r., nr: (...), stwierdzającej, że jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega on od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 maja 2003 r. oraz od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 30 września 2003 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz, że podstawy wymiaru składek z tego tytułu wynoszą: za miesiąc maj 2003 r. – 1.335,25 zł, za miesiąc czerwiec 2003 r. – 445,74 zł, za miesiące lipiec i sierpień 2003 r. – 1.337,21 zł oraz za miesiąc wrzesień 2003 r. – 1.284,61 zł.

W uzasadnieniu odwołania, ubezpieczony wskazał, że zaskarżona decyzja jest dla niego krzywdząca. Podał, że był tylko osobą wpisaną do ewidencji działalności gospodarczej, lecz faktycznie nie wykonywał działalności gospodarczej. Dodał, że organ rentowy niezasadnie potraktował go, jako osobę prowadzącą taką działalność gospodarczą, albowiem dokonanie wpisu nie rodzi obowiązku odprowadzania składek ZUS, jeżeli działalność nie była faktycznie prowadzona. Podkreślił, że od dnia 10 marca 2003 r. do chwili obecnej pozostaje zatrudniony w wymiarze pełnego etatu w (...) Liceum Ogólnokształcącym przy (...) Ośrodku (...) w W. na stanowisku nauczyciela. Powyższa placówka jest jednostką budżetową, której organem prowadzącym jest Biuro Edukacji (...) W., podległe Ministrowi Edukacji Narodowej, który

w drodze rozporządzenia określa corocznie w ustawie budżetowej wysokość minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego dla nauczycieli. Ubezpieczony nadmienił przy tym, że konsekwencje za nieprawidłowe pobieranie i odprowadzanie składek na konto ZUS ponosi płatnik składek, czyli pracodawca, który wypłaca pracownikom wynagrodzenie, a którym w niniejszej sprawie jest ww. Biuro Edukacji (...) W.. Ubezpieczony podniósł także zarzut przedawnienia należności składowych, jako takich, jak i w aspekcie zobowiązania go do przekazania organowi rentowemu dokumentów związanych z ubezpieczeniami za okres objęty zaskarżoną decyzją, wskazując, że od tego czasu upłynęło już ponad 10 lat, co czyni nader utrudnionym ustalenie przez niego wysokości otrzymywanego wówczas wynagrodzenia z tytułu powyższego zatrudnienia (odwołanie z dnia 11 lipca 2016 r. k. 2 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że z dokumentów będących w posiadaniu Oddziału wynika, że ubezpieczony posiada wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej prowadzonej przez Ministra Gospodarki z datą rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej od dnia 1 grudnia 1996 r. Organ rentowy dodał, że ubezpieczony nie zawiesił wykonywania powyższej działalności gospodarczej, jak również nie wykreślił wpisu ze wskazaniem daty zaprzestania jej prowadzenia. Organ rentowy podał, że obowiązki płatników składek regulowane są przepisami ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778), a z treści art. 46 ww. ustawy wynika, że płatnik składek jest obowiązany obliczyć oraz wpłacić należne składki na ubezpieczenie społeczne za każdy miesiąc kalendarzowy oraz złożyć odpowiednie dokumenty rozliczeniowe. Powołując się na utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego, organ rentowy wskazał, że istnienie wpisu do ewidencji prowadzi do domniemania prawnego, według którego osoba wpisana do ewidencji, która nie zgłosiła zawiadomienia o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, jest traktowana, jako prowadząca taką działalność, a w konsekwencji domniemywa się, że skoro nie nastąpiło wykreślenie działalności gospodarczej z ewidencji, to działalność ta była faktycznie prowadzona i w związku z tym istniał obowiązek zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne. W ocenie organu rentowego, odwołujący nie przedłożył dowodów, które podważyłyby powyższe domniemanie. Stosownie zaś do treści art. 13 pkt. 4 powołanej ustawy, osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają ubezpieczeniom społecznym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do zaprzestania jej prowadzenia, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nadmienił przy tym, że prowadzenie działalności gospodarczej nie może mieć charakteru przypadkowego, w związku z tym faktyczne niewykonywanie działalności w czasie oczekiwania na kolejne zamówienie, czy też w czasie ich poszukiwania, nie oznacza zaprzestania prowadzenia takiej działalności i nie skutkuje uchyleniem obowiązku ubezpieczenia społecznego. Dodał, że na zasadność zaskarżonej decyzji nie mają również wpływu zarzuty dotyczące przedawnienia należności z tytułu składek, ponieważ zaskarżoną decyzją nie dokonano wymiaru składek, lecz jedynie ustalono okres podlegania ubezpieczeniom społecznym i wskazano podstawy wymiaru składek. Organ rentowy zaznaczył także, że złożone przez płatnika składek deklaracje są sprzeczne z przedstawionym przy odwołaniu świadectwem pracy, co potwierdza zasadność zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie k. 5-6 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony J. M. (1) posiada wykształcenie wyższe. Z zawodu jest nauczycielem i od 2003 r. pozostawał zatrudniony w (...) Ośrodku (...) z siedzibą w W.. W okresie od dnia 10 marca 2003 r. do dnia 20 czerwca 2003 r. było to zatrudnienie na czas określony w wymiarze etatu, wynoszącym 12/18, natomiast w okresie od dnia 1 września 2003 r. do dnia 31 sierpnia 2003 r. było to zatrudnienie na czas określony w wymiarze, wynoszącym 9/18. Od dnia 1 kwietnia 2003 r. podstawowe uposażenie ubezpieczonego wynosiło 440,23 zł w wymiarze etatu 12/18, od dnia 10 kwietnia 2003 r. uposażenie to wynosiło 550,61 zł w wymiarze etatu 15/18, natomiast od dnia 1 września 2003 r. do dnia 31 sierpnia 2003 r. uposażenie to wynosiło 366,86 zł w wymiarze etatu, wynoszącym 9/18 (świadectwo pracy z dnia 31 sierpnia 2006 r. k. 3, pismo (...) Ośrodka (...) z siedzibą w W. z dnia 6 grudnia 2016 r. k. 25-27 a.s.).

J. M. (1) w dniu 1 grudnia 1996 r. zarejestrował działalność gospodarczą pod nazwą (...) z siedzibą w W.. Przedmiotem działalności miało być udzielanie korepetycji z języka angielskiego. Do dnia 28 lipca 2012 r. płatnik nie dokonywał

żadnych zmian w przedmiocie prowadzenia ww. działalności, tj. nie zawiesił jej wykonywania, jak również nie wykreślił wpisu z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Od momentu zatrudnienia w (...) Ośrodku (...) z siedzibą w W. ubezpieczony w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nie podejmował także żadnych czynności związanych z jej prowadzeniem, w tym nie szukał kontrahentów, jak również nie wynajmował żadnego biura (zeznania odwołującego k. 44-46 a.s., wyciąg z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – dokumentacja zgromadzona w aktach organu rentowego).

Jak wynika z pisma Naczelnika Urzędu Skarbowego W. w W. z dnia 11 lipca 2017 r., w okresie od dnia 31 grudnia 1995 r. do dnia 30 grudnia 2012 r. J. M. (1) figurował w ewidencji podatników ww. Urzędu, jako osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej (pismo Naczelnika Urzędu Skarbowego W. w W. z dnia 11 lipca 2017 r. k. 49-50 a.s.).

J. M. (1) po zarejestrowaniu działalności gospodarczej został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, jako osoba prowadząca ww. działalność od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 października 2003 r. Z danych zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego wynika także, że od dnia 10 marca 2003 r. do dnia 20 czerwca 2003 r. oraz od dnia 1 września 2003 r. był on zgłoszony równocześnie do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę (decyzja nr: (...) z dnia 10 czerwca 2016 r. - dokumentacja zgromadzona w aktach organu rentowego).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jako organ uprawniony do kontroli i weryfikacji podstawy wymiaru składek i prawidłowości zgłoszenia do systemu ubezpieczeń społecznych, wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie ustalenia obowiązku podlegania przez J. M. (1) ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W wyniku analizy dokumentów ubezpieczeniowych, organ rentowy ustalił, że w okresie od dnia 10 marca 2003 r. do dnia 20 czerwca 2003 r. oraz od dnia 1 września 2003 r., wnioskodawca został zgłoszony obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania umowy o pracę, z której w miesiącach kwiecień, maj i wrzesień 2003 r. nie osiągnął co najmniej minimalnego wynagrodzenia, obowiązującego w tym okresie. Natomiast w okresie od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 31 sierpnia 2003 r. J. M. (1) nie posiadał tytułu do ubezpieczeń społecznych. Na tej podstawie organ rentowy uznał, że z tytułu prowadzonej działalności, wnioskodawca powinien podlegać w okresie od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 maja 2003 r. oraz od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 30 września 2003 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu z uwagi na nie osiągnięcie co najmniej minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym okresie oraz na brak tytułu do ubezpieczeń społecznych. Wskazał także, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne powinna wynosić: za miesiąc maj 2003 r. – 1.335,25 zł, za miesiąc czerwiec 2003 r. – 445,74 zł, za miesiąc czerwiec 2003 r. – 445,74 zł, za miesiąc lipiec 2003 r. – 1.337,21 zł oraz za miesiąc wrzesień 2003 r. – 1.284,61 zł. Jednocześnie organ rentowy poinformował wnioskodawcę o tym, że zgodnie z art. 81 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne osób prowadzących pozarolniczą działalność stanowi kwota, nie niższa niż 75% przeciętnego wynagrodzenia (zawiadomienie o wszczęciu postępowania z dnia 12 kwietnia 2016 r. - dokumentacja zgromadzona w aktach organu rentowego).

W oparciu o powyższe ustalenia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt. 1 i 3, art. 6 ust. 1 pkt. 5, art. 9 ust. 1 i 1a, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt. 4, art. 18 ust. 8 i 9, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778) wydał w dniu 10 czerwca 2016 r. decyzję nr: (...), w której stwierdził, że J. M. (1), jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 maja 2003 r. oraz od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 30 września 2003 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz, że podstawy wymiaru składek z tego tytułu wynoszą: za miesiąc maj 2003 r. – 1.335,25 zł, za miesiąc czerwiec 2003 r. – 445,74 zł, za miesiące lipiec i sierpień 2003 r. – 1.337,21 zł oraz za miesiąc wrzesień 2003 r. – 1.284,61 zł (decyzja nr: (...) z dnia 10 czerwca 2016 r. - dokumentacja zgromadzona w aktach organu rentowego).

Od niekorzystnej dla siebie decyzji organu rentowego, J. M. (1) złożył odwołanie do tut. Sądu, inicjując tym samym niniejsze postępowanie. W uzasadnieniu wskazał, że organ rentowy niezasadnie potraktował go, jako osobę

prowadzącą działalność gospodarczą, albowiem w spornych okresach czasu faktycznie działalności tej nie wykonywał. Podkreślił, że od dnia 10 marca 2003 r. do chwili obecnej pozostaje zatrudniony w wymiarze pełnego etatu w (...) Liceum Ogólnokształcącym przy (...) Ośrodku (...) w W. na stanowisku nauczyciela i z tego tytułu w okresie od dnia 10 marca 2003 r. do dnia 20 czerwca 2003 r. oraz od dnia 1 września 2003 r., został zgłoszony obowiązkowo do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego (odwołanie z dnia 11 lipca 2016 r. k. 2 a.s.).

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy dokonał na podstawie zgromadzonych w aktach sprawy dokumentów oraz zeznań wnioskodawcy J. M. (1) (k. 44-46 a.s.). Zgromadzonym dowodom Sąd dał wiarę w całości, a dokonując oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, Sąd uznał, że jest on wystarczający, aby wyjaśnić sporną okoliczność – a mianowicie, czy wnioskodawca w okresach od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 maja 2003 r. oraz od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 30 września 2003 r. faktycznie prowadził działalność gospodarczą. W powyższym zakresie, Sąd Okręgowy dał wiarę zeznaniom odwołującego odnośnie tego, że od momentu zatrudnienia w (...) Ośrodku (...) z siedzibą w W. w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nie podejmował on żadnych czynności związanych z jej prowadzeniem. W ocenie Sądu zeznania J. M. (1) w niniejszej sprawie są jasne, logiczne oraz spójne, a także zgodne z załączoną do akt sprawy dokumentacją, w tym w szczególności z pismem Naczelnika Urzędu Skarbowego W. w W. z dnia 11 lipca 2017 r., który potwierdził, że w okresie od dnia 31 grudnia 1995 r. do dnia 30 grudnia 2012 r. J. M. (1) figurował w ewidencji podatników ww. Urzędu, jako osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej. Dodać należy, że dokumenty stanowiące podstawę dokonanych w niniejszej sprawie ustaleń faktycznych nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a Sąd nie znalazł powodów do tego, aby z urzędu odmówić im pełnej wartości dowodowej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie J. M. (1) od decyzji organu rentowego z dnia 10 czerwca 2016 r. nr: (...) jest zasadne i jako takie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt. 5 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1778), obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym, wypadkowym - podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Na mocy zaś art. 13 pkt. 4 ustawy osoby prowadzące działalność pozarolniczą podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności.

Z mocy art. 11 ust. 2 ubezpieczeniu chorobowemu osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają dobrowolnie na swój wniosek. Okres podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom określa przepis art. 13 pkt. 4 zgodnie, z którym osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu podlegają w okresie od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Na podstawie zaś art. 66 ust. 1 pkt. 1c ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych z dnia 27 sierpnia 2004 r. (Dz. U. z 2017 r., poz. 60 z późn. zm.), osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą, podlegają obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego. Stosownie zaś do art. 18 ust. 8 podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. Przepis art. 20 ust. 3 ww. ustawy stanowi natomiast, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób, które ubezpieczeniu chorobowemu podlegają dobrowolnie, nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 10.

W rozpoznawanej sprawie spór dotyczył tego, czy odwołujący faktycznie wykonywał działalność gospodarczą w spornych okresach czasu, co skutkuje obowiązkiem podlegania ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu.

Odnosząc się do powyższej spornej kwestii wskazać w pierwszej kolejności należy na definicję działalności gospodarczej zawartą w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r., poz. 460 ze zm.). Działalnością gospodarczą w rozumieniu tej ustawy jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. W orzecznictwie przyjmuje się, że cechami działalności gospodarczej są: zawodowy, a więc stały charakter, związana z nią powtarzalność podejmowanych działań, podporządkowanie na zasadzie racjonalnego gospodarowania i uczestnictwo w obrocie gospodarczym (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 grudnia 1991 r., sygn. III CZP 117/91). Podkreśla się także, że dla uznania określonej przedmiotowo działalności za działalność gospodarczą konieczne jest łączne zaistnienie trzech jej cech funkcjonalnych: zarobkowości, zorganizowania i ciągłości. Brak którejkolwiek z nich oznacza, że dana działalność nie może być zakwalifikowana do kategorii działalności gospodarczej. Przesłanka wykonywania działalności gospodarczej w sposób ciągły nie jest rozumiana jako konieczność jej wykonywania bez przerwy, lecz jako zamiar powtarzalności określonych czynności w odróżnieniu od ich przypadkowości, sporadyczności lub okazjonalności. Przyjmuje się zatem, że działalność gospodarcza z założenia jest działalnością wykonywaną w sposób zorganizowany i nastawioną na nieokreślony z góry okres czasu, a ponadto związana jest z nią konieczność ponoszenia przez przedsiębiorcę ryzyka gospodarczego. Nie uznaje się więc za działalność gospodarczą: działalności okresowej i sporadycznej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2005 r., sygn. I UK 95/05, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2003 r., sygn. II UK 111/03).

Wykonywanie działalności gospodarczej w rozumieniu art. 13 pkt. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, obejmuje nie tylko faktyczne wykonywanie czynności należących do zakresu tej działalności, lecz także czynności zmierzających do zaistnienia takich czynności gospodarczych, tj. czynności przygotowawczych. Na przykład, prowadzenie działalności gospodarczej występuje zarówno w okresach faktycznego wykonywania usług, jak też w okresach wykonywania innych czynności związanych z działalnością - takich jak poszukiwanie nowych klientów, zamieszczanie ogłoszeń w prasie, załatwianie spraw urzędowych. Wszystkie te czynności pozostają w ścisłym związku z działalnością usługową, albowiem zmierzają do stworzenia właściwych warunków do jej wykonywania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 grudnia 2003 r., III AUa 1531/03, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2003 r., II UK 111/03, według którego, faktyczne niewykonywanie działalności gospodarczej w czasie oczekiwania na kolejne zamówienie lub w czasie ich poszukiwania, nie oznacza zaprzestania prowadzenia takiej działalności i nie powoduje uchylenia obowiązku ubezpieczenia społecznego). Niewątpliwie w ocenie, czy były podejmowane czynności zmierzające bezpośrednio do prowadzenia działalności gospodarczej, należy uwzględnić wszelkie okoliczności sprawy, w tym także zamiar osoby prowadzącej działalność gospodarczą. W wyroku z dnia 30 kwietnia 1997 r., SA 46/96, Naczelny Sąd Administracyjny trafnie wskazał, że w razie uznania za zaprzestanie działalności gospodarczej innych zdarzeń niż jej likwidacja, należy brać pod uwagę nie tylko okoliczności obiektywne, ale także subiektywne, tzn. zamiar podatnika.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy wskazał jedynie, że skarżący zarejestrował działalność gospodarczą, jednakże w żaden sposób nie udowodnił, iż ubezpieczony tę działalność prowadził. Pełnomocnik reprezentujący organ rentowy nie zgłosił, w toku procesu, żadnych wniosków dowodowych na potwierdzenie faktu, że ubezpieczony faktycznie prowadził działalność gospodarczą. Sąd Okręgowy ocenił zatem zasadność decyzji w oparciu o stosunkowo ubogi materiał dowodowy, który jednak okazał się wystarczający do wydania orzeczenia. Strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swoich twierdzeń, ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu, co do tych okoliczności na niej spoczywał, a Sąd musi wyciągnąć ujemne konsekwencje z braku udowodnienia faktów przytoczonych na uzasadnienie żądań lub zarzutów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 28 lutego 2013 r. I ACa 613/12).

Zasada kontrydiktoryjności obowiązuje w pełni również w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, zaś zadaniem Sądu jest jego bezstronność i neutralność. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie może korzystać z kompetencji Sądu w zakresie inicjatywy dowodowej, polegającej na możliwości dopuszczenia z urzędu dowodu niewskazanego przez stronę, bo w tym procesie nie była stroną nieporadną, działającą bez profesjonalnego pełnomocnika, która nie jest w stanie przedstawić środków dowodowych w celu uzasadnienia swoich twierdzeń (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2000 r., III CZP 4/00 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1997 r., III CKN 244/97, z dnia 25 czerwca 1998 r., III CKN 384/98 i z dnia 10 października 1997 r., II CKN 378/97).

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, wynika, że odwołujący jedynie zarejestrował działalność gospodarczą ale faktycznie jej nie wykonywał. Od momentu zatrudnienia w (...) Liceum Ogólnokształcącym przy (...) Ośrodku (...) w W. nie podjął on żadnych czynności świadczących o prowadzeniu działalności gospodarczej tj. nie poszukiwał kontrahentów, nie składał deklaracji do ZUS, nie zawierał żadnych umów, nie osiągał żadnych dochodów. Zdaniem Sądu zarejestrowana przez wnioskodawcę działalność nie wykazywała cech zorganizowania i ciągłości, zatem nie może być uznana za działalność gospodarczą w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. W zachowaniu wnioskodawcy przede wszystkim brak było zamiaru dążenia (woli) do uczynienia z działalności gospodarczej stałego (ciągłego) źródła dochodu, o czym świadczy chociażby fakt poszukiwania i podjęcia pracy w wyuczonym zawodzie nauczyciela. W uznaniu Sądu podjęte przez wnioskodawcę czynności legalizujące działalność gospodarczą, a mianowicie wpis do ewidencji stanowi jedynie formalne potwierdzenie faktu prowadzenia działalności gospodarczej.

Wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że istnienie wpisu do ewidencji nie przesądza o faktycznym prowadzeniu działalności gospodarczej, jednakże prowadzi do domniemania prawnego, według którego osoba wpisana do ewidencji, która nie zgłosiła zawiadomienia o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, jest traktowana jako prowadząca taką działalność. Domniemanie to może być obalone w drodze przeprowadzenia przeciwdowodu, który obciąża stronę twierdzącą o faktach przeciwnych twierdzeniom wynikającym z domniemania. Do sfery ustaleń faktycznych należy, czy działalność gospodarcza rzeczywiście jest wykonywana, czy też zaprzestano jej prowadzenia lub w ogóle nie podjęto, co powoduje wyłączenie z obowiązku ubezpieczenia. Obowiązek ubezpieczenia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność - w tym działalność gospodarczą - wynika bowiem z faktycznego prowadzenia tej działalności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2007 r. sygn. III UK 133/06, z dnia 22 lutego 2010 r., sygn. I UK 240/09, z dnia 19 lutego 2010 r. sygn. II UK 186/09 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 lutego 2015 r., III AUA 3652/13).

W niniejszej sprawie brak jest podstaw do uznania, że wnioskodawca działalność gospodarczą prowadził, a co za tym idzie nie podlega on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w spornych okresach czasu. Organ rentowy nie wykazał, że wnioskodawca taką działalność rzeczywiście prowadził, zaś ubezpieczony wykazał, że działalności faktycznie nie prowadził, dokonał jedynie formalnej rejestracji. Zatem z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresach od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 maja 2003 r. oraz od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 30 września 2003 r. odwołujący niewątpliwie, w ocenie Sądu, nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. Jeszcze raz należy podkreślić, że cechą prowadzenia działalności gospodarczej jest prowadzenie jej w sposób zorganizowany i ciągły. Jednocześnie osoba, która podjęła pozarolniczą działalność gospodarczą, podlega z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo, jeżeli nie ma innego tytułu do ubezpieczeń, od dnia rozpoczęcia wykonywania tej działalności do dnia jej zaprzestania, bez względu na to czy w ramach danej działalności osiąga przychody, czy też ich nie osiąga, jeżeli pozostaje w gotowości do prowadzenia tej działalności. W postępowaniu odwoławczym przed sądami powszechnymi prowadzonym w oparciu o przepisy postępowania cywilnego ciężar dowodu zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa na ubezpieczonym, który z faktycznego niewykonywania działalności gospodarczej wywodzi korzystne dla siebie skutki prawne.

Na marginesie zaznaczyć trzeba, że podniesiona przez ubezpieczonego w treści odwołania kwestia przedawnienia należności składkowych nie ma wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. W tym miejscu wskazać bowiem należy, że przedawnienie składek nie wpływa na możliwość ustalenia przez organ rentowy obowiązku podlegania

ubezpieceniom społecznym. Taka konkluzja wynika z treści wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2017 r. (II UK 708/15), w którym Sąd ten wskazał, że rezultaty wykładni językowej przepisów prawa ubezpieczeń społecznych, zwłaszcza ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, prowadzą do przyjęcia, że upływ terminu przedawnienia składek (aktualnie pięcioletni, liczony od daty ich wymagalności) nie stanowi ani normatywnej, ani faktycznej przeszkody stwierdzenia przez organ rentowy, że konkretna osoba fizyczna w przeszłości podlegała ubezpieceniom społecznym w okresach, za które płatnik nie odprowadził należnych składek (i których już nie odprowadzi z uwagi na ich przedawnienie). Stosunek ubezpieczenia społecznego powstaje z mocy samego prawa, a to oznacza, że na jego powstanie, ustanie oraz zmianę nie ma żadnego wpływu wola stron. O tym w jakich okolicznościach osoba fizyczna podlega (bądź nie podlega) ubezpieceniom społecznym decyduje wyłącznie ustawa. Ponieważ publicznoprawny stosunek ubezpieczenia społecznego powstaje (istnieje) ex lege, to wydawana przez organ rentowy na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 2 powołanej ustawy decyzja w indywidualnej sprawie dotyczącej zgłaszania do ubezpieczeń społecznych oraz przebiegu tych ubezpieczeń, jedynie potwierdza podleganie ubezpieczeniu niezależnie od woli ubezpieczonego i płatnika. Taka decyzja ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. W praktyce może więc zdarzyć się, że w określonym stanie faktycznym osoba fizyczna podlegała ubezpieceniom społecznym, a z różnych przyczyn nie zostało to potwierdzone przez organ rentowy. Z drugiej zaś strony może wystąpić sytuacja, w której organ rentowy wyda decyzję stwierdzającą istnienie obowiązku ubezpieczeń społecznych (podleganie tym ubezpieceniom), podczas gdy w rzeczywistości taki obowiązek nie powstał.

Przepis art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w żaden sposób nie nakłada ograniczeń czasowych do wydania przez organ rentowy deklaratoryjnej decyzji stwierdzającej istnienie (nieistnienie) obowiązku ubezpieczeń społecznych. Takich granic czasowych, poza którymi organowi rentowemu nie wolno byłoby już rozstrzygać o podleganiu (niepodleganiu) ubezpieceniom społecznym, nie narzucają również inne przepisy ww. ustawy, w szczególności jej art. 38. W oparciu o rezultaty wykładni językowej art. 83 ust. 1 oraz po dokonaniu całościowej analizy poszczególnych unormowań zawartych w rozdziałach 2-4 ww. ustawy można zatem uznać, że organ rentowy dysponuje nieograniczonym w czasie uprawnieniem do wydawania deklaratoryjnej decyzji stwierdzającej istnienie (nieistnienie) obowiązku ubezpieczeń społecznych. Z tego wynika zaś, że taka możliwość (uprawnienie) rozciąga się również na sytuację, w której organ rentowy orzeka o podleganiu ubezpieceniom społecznym w okresach wstecznych, w odniesieniu do których składki powinny być, a nie zostały uiszczone, a nadto w dacie wydawania decyzji o podleganiu ubezpieceniom społecznym były już przedawnione (a więc, gdy zobowiązanie składkowe wygasło). Za wnioskowaniem o nieistnieniu granic czasowych wyznaczających organowi rentowemu możliwość wydania decyzji stwierdzającej podleganie ubezpieceniom społecznym przemawiają również argumenty wynikające z wykładni systemowej przepisów o organizacji ubezpieczeń społecznych. Analiza systemowa tych regulacji nakazuje bowiem rozróżnienie dwóch kategorii pojęciowych, to jest „obowiązku podlegania ubezpieceniom społecznym” oraz „obowiązku zapłaty składek na ubezpieczenia społeczne”. Obowiązek ubezpieczenia został szczegółowo uregulowany w rozdziale 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych „Zasady podlegania ubezpieceniom społecznym” (art. 6-14). Przepisy te szczegółowo normują, kto i w jakich okolicznościach faktycznych oraz prawnych podlega obowiązkowo lub dobrowolnie ubezpieceniom społecznym. Między innymi w art. 9 tej ustawy został rozwiązany zbieg kilku tytułów ubezpieczenia. Regulacje te nie odnoszą się natomiast w żaden sposób do opłacania składek, czemu poświęcony został trzeci rozdział ww. ustawy zatytułowany „Zasady ustalania składek na ubezpieczenia społeczne” (art. 15-32). W szczególności podstawę prawną obowiązku zapłaty składek stanowi art. 17 ustawy oraz konkretyzujące go przepisy art. 46 ust. 1 i art. 47 ust. 1 tej ustawy, zamieszczone w rozdziale 4 noszącym tytuł - „Zgłoszenia do ubezpieczenia, prowadzenia kont i rejestrów oraz zasady rozliczania składek i zasiłków”.

Z uwagi na fakt, że w rozpoznawanej sprawie ubezpieczony udowodnił, że w okresach od dnia 4 kwietnia 2003 r. do dnia 31 maja 2003 r. oraz od dnia 21 czerwca 2003 r. do dnia 30 września 2003 r. nie prowadził działalności gospodarczej, Sąd Okręgowy uznał odwołanie wnioskodawcy za zasadne i na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)